

Magyar Helsinki Bizottság

MOST LEHET ELKEZDENI AGGÓDNI

EGY ILLIBERÁLIS LEGFŐBB BÍRÓ

2021. JANUÁR 7.

2021. január 1-jétől új főbíróként Varga Zs. András foglalja el a Kúria elnöki székét az elkövetkező kilencéves időszakra. Varga Zs. a Fidesz kormány sokat próbált támogatójának bizonyult figyelembe véve ügyészként teljesített szolgálatát, tudományos munkásságát vagy a döntéseket, amelyek meghozatalában az Alkotmánybíróság tagjaként közreműködött. Érzékelhető lojalitása a végrehajtó hatalom iránt fenyegető árnyékot vet a bíróságok függetlenségére, a jogállamiságra és az alapvető jogok védelmére Magyarországon.

Magyarországon a Kúria a legfelsőbb bíróság az igazságszolgáltatás rendszerében, amely végső fórumként jár el polgári, közigazgatási és büntető ügyekben, emellett az Alaptörvény szerint a feladatkörébe tartozik a jogalkalmazás egységének biztosítása is. A főbíró mint a Kúria elnöke rendkívüli hatalommal¹ rendelkezik a Kúrián belül és olyan adminisztratív, igazgatási és ítélkezési jogosítványai vannak, amelyek a bírósági rendszer egésze vonatkozásában is döntő szerepet biztosítanak a részére. Mindemellett, egy közelmúltbeli jogszabálmódosítás eredményeként a Kúria elnöke privilegizált helyzetbe került² egyedi ügyek utolsó fokon történő elbírálása és a kötelező jogértelmezés kialakítása szempontjából is.

Varga Zs. András az Országgyűlés 2020. október 19-én választotta meg főbírónak, a bírói öngazgatási szerv, az Országos Bírói Tanács (OBT) egyértelmű tiltakozása ellenére. Varga Zs. korábban soha nem teljesített bírói szolgálatot. Ezzel szemben 10 éven keresztül volt a legfőbb ügyész helyettese, közvetlenül a jelenlegi legfőbb ügyész beosztottjaként. Később, 2014-ben, az Alkotmánybíróság kormányhű tagokkal való feltöltése során³ az Alkotmánybíróság tagjává választották (amely Magyarországon nem képezi részét a rendesbírói rendszernek).

Az alábbiakban összegyűjtöttük Varga Zs. álláspontját Magyarország elmúlt tíz évének legfontosabb kérdéseivel kapcsolatban és hogy miként járult hozzá az „illiberális demokrácia” kiépítéséhez.⁴ Figyelembe véve a korábban betöltött tisztségeiben végzett munkáját, tudományos tevékenysége körében publikált tanulmányait és nyilvános kijelentéseit, érthetővé válik, hogy miért aggódnak a bíróságok képviselői és a magyar jogállamiság iránt elkötelezett szereplők.

¹ Lásd a Magyar Helsinki Bizottság vonatkozó összefoglalóját: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/A_Kuria_uj_elnoke_20201022.pdf

² Lásd a Magyar Helsinki Bizottság vonatkozó összefoglalóját: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Hungary_potential_amendments_improving_RoL_30112020.pdf 3. o.

³ Lásd a Magyar Helsinki Bizottság, az Eötvös Károly Intézet és a TASZ 2015-ös elemzését: http://helsinki.hu/wp-content/uploads/EKINT-HCLU-HHC_Analysinq_CC_judges_performances_2015.pdf

⁴ Lásd a Magyar Helsinki Bizottság vonatkozó összefoglalóját: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/HHC_State_of_RoL_in_Hungary_2020.pdf

1. A JOGÁLLAMISÁGRÓL

A magyar demokrácia állapotának folyamatos romlása, amely a Fidesz-kormány 2010-ben történt hatalomra kerülését követően vette kezdetét, az elmúlt tíz évben számos alkalommal lökte reflektorfénybe a magyar jogállamiság helyzetét. Több nemzetközi szereplő és intézmény is kifejezte aggodalmát a jogállamiság magyarországi állapotával kapcsolatban, ez vezetett 2018-ban az Európai Unióról szóló szerződés 7. cikke szerinti eljárás megindításához is.

1.1. A JOGÁLLAMISÁG FOGALMÁRÓL

Miközben az Európai Unió intézményei (és a magyar bíróságok) erőfeszítéseket tettek annak érdekében, hogy a demokrácia, az alapvető jogok és a jogállamiság tiszteletben tartását biztosítsák, Varga Zs. tudományos munkássága keretében *„Eszményből bálvány? A joguralom dogmatikája”*⁵ címmel könyvet szentelt a jogállamiság fogalmának. Ebben arra a következtetésre jutott, hogy **„a jogállamiság hazai és európai uniós felfogása a jogbiztonságra törekvés ellenére önkényes értelmezésekre ad lehetőséget, amelyek bírói úton kikényszeríthetőek”**⁶ valamint, hogy **„az önkényesség zsarnoki, [...] sőt, totális jellegűvé vált.”**⁷ Álláspontja szerint **„[a]z aktuális hazai és nemzetközi felfogás kialakításában közreműködők bálványt faragtak a jog uralmából.”**⁸ **„Bálvány voltából következően a joguralom fölébe nőtt a racionálisan megragadható és konkrét helyzetekben érvényesíthető összetevőinek, elveszítette kapcsolatát a valósággal.** Bármilyen helyzetben felhívható, **magyarázat és indoklás nélküli érv, sérthetetlen transzcendens érték** lett.”⁹ **„[A] joguralombálvány voltaképpen összemosta a rule of law és a rule by law módszereket: az önkényes hatalomgyakorlás ellen kívánt védelmet nyújtani, és az önkényes hatalomgyakorlás eszközévé vált.”**¹⁰ **„Végül a joguralom bálvánná emelése azzal a következménnyel jár, hogy fontosabbá válik, mint az alanyai, az emberek, akiknek magatartását a jog szabályozni, autonómiájukat pedig védeni hivatott. Ez pedig pontosan az, amit a könyvben igazolni törekedtünk, a joguralombálvány féltékeny (nem ismer el más értéket magán kívül) ezért totális: mindent szabályoznia kell.”**¹¹

Egy interjúban ennél is tovább menve Varga Zs. **a jogállamiság eszméjét a kommunizmushoz és a nácizmushoz hasonlította** kijelentve, hogy: **„[u]gyanaz történt a jogállammal, mint ami általában az 'izmusokkal' történni szokott. Az 'izmusok' találnak maguknak egy nagyon absztrakt, jól körülírható célt, ami egyébként jól hangzik, és amit mindenki elfogad. Ezek után az 'izmus' a fejére nő azoknak is, akik kezdetben támogatták. Majd magának az 'izmusnak' a nevében számoljuk fel azt, aminek nevében eredetileg létrejött az egész ideológiai mozgalom.”**¹²

A fenti következtetések irányába törekedve Varga Zs. számos, a jogállamiság fogalmának értelmezésében közreműködő hazai és nemzetközi szereplő tevékenységét értékelte, többek között az uniós intézmények, a hazai és nemzetközi bíróságok jogállamisággal kapcsolatos tevékenységét is. Az alábbiakban néhány ilyen értékelő megállapítást gyűjtöttünk egybe és foglalunk össze.

⁵ Varga Zs. András (2015): *Eszményből bálvány? A joguralom dogmatikája*. Századvég Kiadó, Budapest.

⁶ Ibid, 21. o.

⁷ Ibid, 21. o.

⁸ Ibid, 192. o.

⁹ Ibid, 192. o.

¹⁰ Ibid, 194. o.

¹¹ Ibid, 195. o.

¹² [„Erős végrehajtó hatalom nélkül magyarnak lenni Közép-Európában soha nem lehetett és most sem lehet”](#). Interjú Varga Zs. Andrással (2018) a mandiner.hu-n.

1.2. AZ EURÓPAI UNIÓRÓL MINT A JOGÁLLAMISÁG VÉDELMEZŐJÉRŐL

Varga Zs. határozottan bíralt minden olyan intézményt – különösen az Európai Unió intézményeit - amely megkísérelte megakadályozni a magyar demokrácia állapotának további lerontását. Állítása szerint: „a részletezés nélkül deklarált **jogállamiságban rejlő szabad (elsősorban bírói) jogalakítás** előnyeit a nemzetközi és nemzetek feletti intézmények is felismerték. Leginkább szemléletes példája ennek az Európai Unió.”¹³ Álláspontja szerint “[a]z EUSz 2. cikke a 7. cikk fenyegetésével kiegészítve, veszélyt jelent a tagállamra, amennyiben [az] szembeszegülni látszik a pontosan meg nem határozott jogállamisággal. [...A] jogállamiság elvont fogalmának normatív rangra emelése kinyitott egy olyan kaput, amelyet valószínűleg soha nem lehet bezárni: **szabadon felhasználható** eszközt adott az unió jogalkalmazó szervek, végső soron a per definitionem politikai azaz demokratikus kontroll nélküli bíróság (ECJ) [az Európai Unió Bírósága] kezébe.”¹⁴ „A jogállamiság tehát teljesen körülhatárolhatatlan tartalma folytán **önkéntes fegyelmező eszköz** lehet.”¹⁵

Az Európai Unió és az Európa Tanács által felállított Velencei Bizottság jogállamiság-értelmezése közötti szoros kapcsolatot illetően Varga Zs. arra a következtet, hogy „**[p]éldátlan intézményi összekapcsolódás** (Európai Bizottság + Velencei Bizottság, majd EJEB + Európai Parlament + ECJ) kialakulásának vagyunk tanúi, amely [...] lehetővé teszi a [jogállamiság] **szabad (kártyás) értelmezését** és felhasználását.”¹⁶

1.3. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÁLTAL MAGYARORSZÁG VONATKOZÁSÁBAN ELFOGADOTT JELENTÉSEKRŐL

Az Európai Parlament 2013-ban fogadta el a **Tavares-jelentést**,¹⁷ amely komoly aggályokat vetett fel Magyarország vonatkozásában a demokrácia és a jogállamiság állapotával, az emberi és szociális jogok tiszteletben tartásával és védelmével valamint a fékek és ellensúlyok rendszerével, az egyenlőség és a diszkrimináció-mentességgel kapcsolatban. Varga Zs. megítélése szerint: „[a] Magyarországot az emberi jogok megsértésével vádoló ún. **Tavares-jelentés valójában a jogállamiság-ostor alkalmazhatósági tesztjeként is felfogható.**”¹⁸ „A jogállamiság mint fegyelmező eszköz Magyarország tekintetében már nem feltételezés, hanem tény. Ennek alátámasztására elegendő utalni az úgynevezett Tavares-jelentésre, amelyben 39-szer fordul elő a jogállam kifejezés, és amelyről a legkevesebb, ami elmondható, hogy **jogi értékelésnek álcázott politikai szöveg, amely még csak meg sem kísérel szakszerűsége törekedni. [...] Ez a fajta jogállamiság-fogalom olyan instrumentum, amelynek használata egyenes út a zsarnoksághoz.**”¹⁹

A 7. cikk szerinti eljárás Magyarországgal szemben történő megindítását kiváltó 2018-as **Sargentini-jelentéssel**²⁰ kapcsolatban Varga Zs. azon a véleményen van, hogy “[a] jelentésben a **jogállamiság elve az elnyomás eszközeként szolgált** és nem valódi jogi követelményként.”²¹ „Ezzel az **önkéntes ellenszereként kitalált igazságos jog uralmát felváltotta az önkényes és totális joguralom.**”²²

¹³ Varga, 2015, (l. fent az 5. lábjegyzetben), 19. o.

¹⁴ Ibid, 153. o.

¹⁵ Ibid, 154. o.

¹⁶ Ibid, 166. o.

¹⁷ Lásd: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-7-2013-0229_HU.html?redirect

¹⁸ Varga, 2015, (l. fent az 5. lábjegyzetben), 154. o.

¹⁹ Ibid, 20. o.

²⁰ Lásd: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0250_HU.pdf

²¹ Az idézet a könyv magyar nyelvű kéziratának lezárását követően keletkezett, angol nyelven publikált változatában szerepel. András Zs. Varga (2019): *From Ideal to Idol? The Concept of the Rule of Law*. Dialóg Campus, Budapest. Online elérhető:

file:///C:/Users/dealu/Downloads/Web_PDF_From_Ideal_to_Idol.pdf 132. o.

²² Varga, 2015, (l. fent az 5. lábjegyzetben), 167. o.

1.4. AZ EURÓPAI BIZOTTSÁG JOGÁLLAMISÁGI ESZKÖZEIRŐL

Az Európai Bizottság által 2014-ben elfogadott, a jogállamot érő rendszerszintű fenyegetés súlyosbodásának elkerülése érdekében kidolgozott és korai figyelmeztető eszközként bevezetett Jogállamisági Kerettel²³ kapcsolatban Varga Zs. leszögezte, hogy „a megfogalmazás minden kétséget kizáróan mutatja, hogy a bizonytalan tartalmú [...] **jogállamiság megsértésének vádja mennyire könnyen megfogalmazható**”²⁴ és hogy „a rendszerszintű fogalmat – amely mint emlékszünk az Európai Bizottság ‘keret’ közleményében jelent meg – azért szükséges kiemelni, mert az **elvé önkényes ‘vádolást’ tesz lehetővé.**”²⁵ „A jogállamisági értékek megsértése miatt indítható kötelezettségszegési eljárás, amelyet a bizottság kezdeményezésére az ECJ folytat le, kevésbé kedvező a tagállam számára, lényegében ugyanis **kiszolgáltatja a tagállamot az ECJ aktivista, ezért végső soron kiszámíthatatlan eljárásának.**”²⁶

1.5. A VELENCEI BIZOTTSÁGRÓL

Varga Zs. 2013 óta tagja a Velencei Bizottságnak. Egy 2018-ban készült interjúban azt nyilatkozta: „[a]mit mi a hétköznapokban kissé pejoratívan **kettős mércének szoktunk nevezni, az a Velencei Bizottságban leírt alapelv.** 2002 óta a bírák kinevezésének alapelvei között szerepel ugyanis, hogy különbség van abban, hogy mit tehet meg a „régie demokrácia”, és mit tehet meg egy „új demokrácia”. Az úgynevezett régi demokráciákban a végrehajtó hatalom elvileg erős befolyást gyakorol az igazságszolgáltatásra, de a politikai kultúra és tradíció megakadályozza a végrehajtó hatalmat abban, hogy visszaéljen a hatalmával. Ezért maradhat. Az új demokráciákban nincs ilyen tradíció, következésképpen az új demokráciában a végrehajtó hatalomnak nem lehet szerepe a bíróságok igazgatásában. Ez botrány!”²⁷

1.6. AZ EMBERI JOGOK EURÓPAI BÍRÓSÁGÁRÓL (ÉS A TÖRVÉNYEK INSTRUMENTÁLIS ALKALMAZÁSÁRÓL)

Varga Zs. hajlik arra, hogy a bíróságokra mint a legveszélyesebb hatalmi ágra hivatkozzon, különösen ha nemzetközi bíróságokról van szó, például az Emberi Jogok Európai Bíróságáról (EJEB). „Az Alkotmánybíróság, illetve a nagyon erős nemzetközi **bíróságok lényegében korlátozhatatlan hatalmú intézmények, bármit is döntenek, az számít az egyedüli jogállami megoldásnak,** onnan már nincs tovább. Magyarországon még könnyebb a helyzet, mert **ha a rendes bíróságok nagyon egy irányba mozdítják a joggyakorlatot, akkor azt törvénymódosítással még helyre lehet billenteni,** az Alkotmánybíróság esetében pedig az Országgyűlés mint alkotmányozó hatalom az alaptörvény módosításával érvényesítheti az ellensúly szerepét. Nemzetközi viszonylatban ez már **veszélyesebb, hiszen lehet-e az Emberi Jogok Európai Egyezményét módosítani** azért, mert valakinek nem tetszik a strasbourgi ítéletkezés?”²⁸

1.7. AZ EURÓPAI UNIÓ BÍRÓSÁGÁRÓL

Varga Zs. az Európai Unió Bíróságának számos döntését bírálta, a luxemburgi bíróság ítéletét „bírói aktivizmusként” aposztrofálva. Az EUB-nek az adatvédelmi biztos megbízatásának idő előtti megszüntetése miatt indított kötelezettségszegési eljárásban hozott azon ítéletével²⁹ kapcsolatban az

²³ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0158&from=HU>

²⁴ Varga, 2015, (l. fent az 5. lábjegyzetben), 155. o.

²⁵ Ibid, 166. o.

²⁶ Ibid, 156. o.

²⁷ Lásd fent a 12. lábjegyzetet.

²⁸ „Az életben a legtöbb döntést nem én hoztam meg”. Interjú Varga Zs. Andrással (2016) a jogaszvilag.hu-n.

²⁹ Lásd: <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2014-04/cp140053hu.pdf>

alábbi kritikával élt: „[az EUB] ezzel nem egyszerűen azt jelentette ki, hogy az EU joga fölülte áll egy tagállam alkotmányának (ez az EU-ra átruházott hatáskörök tekintetében kétségtelenül így van), hanem az Alaptörvény alkotmányi minőségét vonta kétségbe. Az ítélet ugyanis csak úgy értelmezhető, hogy az Alaptörvénynek mint új alkotmánynak igazodnia kellett volna az 1992-es adatvédelmi törvényhez, az alkotmányozó hatalomnak a törvényhozó hatalomhoz. Ilyen döntésre, egy jogforrás alkotmányi minőségének kétségbevonására (még ha az egyszerű figyelmen kívül hagyással is történt) az ECJ-t soha senki sem hatalmazta fel, mégis így döntött – természetesen a jogállamiság értékét védve.”³⁰

Legutóbb a lengyel fegyelmi bíróságokról szóló EUB ítélettel³¹ kapcsolatban fejezte ki aggodalmát: „Az EUB döntése első olvasatra rendben lévőnek tűnik, pedig egyáltalán nem az. Felhatalmazás sincs arra, hogy az EU bármelyik intézménye meghatározza tagállamai bírósági rendszerét, de még nagyobb baj, hogy **az ítélet nyilvánvaló kihívás a bírói függetlenség ellen akkor is, ha látszólag a bírói függetlenség nevében történik.**”³² Varga Zs. véleménye szerint: „[a]z EUB álláspontja olyan kihívás, amellyel szemben halaszthatatlan feladat a bírói függetlenség természetes korlátainak újra-felfedezése és érvényesítése. **A feltétlen korlátok közé tartoznak a jogszabályok, amelyekről nem szakadhatnak el a bíróságok.**”³³

2. A MAGYARORSZÁGOT ÉRINTŐ EGYES JOGÁLLAMI PROBLÉMÁKRÓL

2.1. AZ ALKOTMÁNY INSTRUMENTÁLIS ALKALMAZÁSÁRÓL

Ahogy azt a Velencei Bizottság megjegyezte, a kormányzó többség „rendszerszintű megközelítése”, hogy az Alkotmánybíróság által korábban alkotmányellenesnek talált és ezért megsemmisített jogszabályokat alkotmányos szintre emelve újraalkotta, felülírva az Alkotmánybíróság döntését.³⁴ Az Alaptörvény ilyen „instrumentális alkalmazásával”³⁵ szemben megfogalmazott aggályokkal kapcsolatban Varga Zs. azt vallja: „[s]okan mondják, hogy veszélyes dolog, ha az Alkotmánybíróság döntését azzal írja felül az alkotmányozó hatalom, hogy valamit beemel az Alaptörvénybe. Én megengedőbb vagyok. Ha ez nem mindennapos gyakorlat, akkor **nincsen vele különösebb baj.** Tudniillik **az alkotmányozó hatalom attól alkotmányozó hatalom, hogy megmondhatja, milyen alkotmányt szeretne.**”³⁶

2.2. A BÍRÓSÁGOK FÜGGETLENSÉGÉRŐL

Magyarországon az igazságszolgáltatás függetlensége 2011-2012 óta állandó veszélyben forog. A kormányzó többség szisztematikusan ássa alá³⁷ a független bíráskodás garanciáit. Varga Zs. egy 2020-ban publikált tanulmányban összegezte a bíróságok szerepével kapcsolatos álláspontját, amelynek címe: „*Valóban a legkevésbé veszélyes hatalom? Létezik-e természetes korlátja a bírói függetlenségnek?*”³⁸ Nem meglepő módon Varga Zs. arra a következtetésre jut, hogy **a bíróság a legveszélyesebb hatalmi ág: „[n]incs korlát: a bírói jogállam totális jogállam.** A mai jogállam

³⁰ Varga, 2015, (l. fent az 5. lábjegyzetben), 158. o.

³¹ Lásd: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:62018CJ0585&qid=1607953572095&from=EN>

³² „Védi vagy kiüresíti a bírói függetlenséget az EU bírósága?” Varga Zs. András cikke (2020) a mandiner.hu-n.

³³ Ibid.

³⁴ Lásd: https://helsinki.hu/wp-content/uploads/Fo_fenntartasok_Magyarország_Alaptorvenyenek_negyedik_modositasaval_kapcsolatban_20130313.pdf

A Velencei Bizottság véleményének nem hivatalos magyar nyelvű fordítását lásd: [https://helsinki.hu/wp-content/uploads/Velencei_Bizottsag_CD-L-AD_2013_012_Velemeny_az-](https://helsinki.hu/wp-content/uploads/Velencei_Bizottsag_CD-L-AD_2013_012_Velemeny_az-Alaptorv%C3%A9ny_negyedik_modos%C3%ADtasarol_HUN.pdf)

[Alaptorv%C3%A9ny_negyedik_modos%C3%ADtasarol_HUN.pdf](https://helsinki.hu/wp-content/uploads/Velencei_Bizottsag_CD-L-AD_2013_012_Velemeny_az-Alaptorv%C3%A9ny_negyedik_modos%C3%ADtasarol_HUN.pdf)

³⁶ Lásd fent a 28. lábjegyzetet.

³⁷ Lásd: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Hungary_judiciary_timeline_AI-HHC_2012-2019.pdf

³⁸ Varga Zs. András (2020): *Valóban a legkevésbé veszélyes hatalom? Létezik-e természetes korlátja a bírói függetlenségnek?* in: Tóth J. Zoltán (szerk.): *A jog többretektségé, Acta Caroliensia Conventorum Scientiarum Iuridico-Politicarum XXX.*, (2020), elérhető: https://ajk.kre.hu/images/doc6/kiadvanyok/A_jog_tobbretegusege.pdf, 91. o.

bírói jogállam.”³⁹ A jogállamiság „egyedüli értelmezője a bíróság, a jogpozitivisták zártággal társulva **nem egyszerűen önkényessé, de kifejezetten totálissá teszi az eredetileg az önkény ellen kitalált jogot és jogállamiságot.**”⁴⁰ „a teljesen kötetlen értelmezés látványosan ahhoz vezetett, hogy **a bíróságok fölébe nőttek a politikai hatalmi ágaknak.** Az pedig csak az utolsó lépés volt, amikor a bírók immár felvették a politikai zászlókat, és egyénileg vagy intézményesen szembefordultak a politikai vetélkedés éppen aktuális győztesével, és elkezdtek vitatni az artikulálódott politikai akaratot. Ez vont maga után azt is, hogy végül elszakadtak a törvényektől, sőt a törvények kötelező erejét is vitatni kezdték (az Európai Unió Bíróságának Lengyelország ügyében hozott döntését ugyanis lengyel bírák kezdeményezték). **A bíróságok szélső esetben tehát már nem csak az értelmezés útján gyengítik a törvényeket, hanem a függetlenségük megsértésének tekintik, ha a Parlament olyan törvényt fogad el, amivel nem értenek egyet.** Ez pedig – ha a fenti levezetést következetesen alkalmazzuk – a függetlenségről lemondást jelenti.”⁴¹ „Nem lehet helyes az az értelmezés, amelynek eredményeként a bírók vagy még inkább bírói szervezetek nem vállalják a politikai megmérettetést (mert nem is vállalhatják), a saját függetlenségükre támaszkodva működnek, ugyanakkor megkísérik a közvéleményt, sőt a törvényhozó hatalmat befolyásolni. Ha pedig az – vagy a végrehajtó hatalom – a saját eszközeivel válaszol erre, akkor az a bírói függetlenség megsértésének minősül, és hazai vagy nemzetközi (európai) bírósági védelmet kap. Ez a jelenség kétségtelenül **a legveszélyesebb hatalmi ággá teszi a bíróságokat.**”⁴²

2.3. A BÍRÓI ÖNIGAZGATÁSRÓL

A 2012-ben bevezetett bírósági reform részeként a bíróságok igazgatását központosították: az igazgatási feladatokat ellátó korábbi bírói öngazgatási szervet egy egyszemélyi döntéshozó, az Országos Bírósági Hivatal Elnöke (OBH Elnök) váltotta fel. Az OBH Elnök és az Országos Bírói Tanács (OBT, az OBH Elnök feletti kontroll gyakorlására hivatott bírói öngazgatási testület) közötti konfliktus 2018-ban az igazságszolgáltatás alkotmányos válságához⁴³ vezetett. Ahogyan azt az Európai Bizottság 2020. évi Jogállamisági Jelentésének Magyarországra vonatkozó Országfejezete⁴⁴ is kiemeli, a bíróságok függetlensége szempontjából a legégetőbb probléma, hogy a független OBT számára kihívást jelent a bíróságok igazgatásáért felelős OBH Elnök hatásköreinek ellensúlyozása. Miközben az OBT pozíciójának megerősítése⁴⁵ elkerülhetetlen a bíróságok függetlenségének helyreállítása érdekében, Varga Zs. épp ellentétes állásponton van. Megítélése szerint **„a bírói öngazgatás gondolata félreértés következménye”**,⁴⁶ figyelemmel arra, hogy „az igazságügyi bizottságok tulajdonképpen több veszélyt hordoznak, mint amennyi haszonnal járnak. [...] Egy „hasznuk” van: átpolitizálják a bíróságokat.”⁴⁷ Varga Zs. javaslata szerint **„[a] hazai szabályokat érdemes tehát újragondolni a bírói testületek szerepének furcsa félreértése, a bírói öngazgatás téveszméjének kiküszöbölése érdekében.”**⁴⁸

³⁹ Varga, 2015, (l. fent az 5. lábjegyzetben), 27. o.

⁴⁰ Varga, 2015, (l. fent az 5. lábjegyzetben) 26. o.

⁴¹ Varga, 2020, (l. fent a 37. lábjegyzetben), 91. o.

⁴² Lásd fent a 28. lábjegyzetet.

⁴³ Lásd <https://www.iaj-uim.org/iuw/wp-content/uploads/2019/05/Report-on-the-fact-finding-mission-of-a-delegation-of-the-EAJ-to-Hungary.pdf>

⁴⁴ Lásd <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020SC0316&from=HU> 2. o.

⁴⁵ Lásd https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Hungary_rec_judiciary_AI-HHC_01122019.pdf

⁴⁶ Varga, 2020, (l. fent a 37. lábjegyzetben) 94. o.

⁴⁷ **„A jogállamiság koronaékszere a közigazgatási bíráskodás”** Interjú Varga Zs. Andrással (2019) a mandiner.hu-n.

⁴⁸ Varga, 2020, (l. fent a 37. lábjegyzetben), 94. o.

2.3. AZ ÍTÉLETEK VÉGREHAJTÁSÁRÓL

Miközben Magyarország rendkívül rossz eredményt mutat az EJEB ítéleteinek végrehajtása⁴⁹ terén, kifejezetten megtagadja az EUB egyes ítéleteinek⁵⁰ végrehajtását és a kormány rendszeresen elmulasztja teljesíteni a hazai bíróságok ítéletét,⁵¹ Varga Zs. elégedett: "Az én ismereteim szerint Magyarország eddig kivétel nélkül végrehajtotta az Unió vagy más nemzetközi szervezet döntését. Nagyrészt elfogadta a javaslatokat is, ha olyan jogi érvekkel közelítettek felénk, ami valóban megállta a helyét, s bebizonyosodott, hogy az adott jogszabály valóban nem illeszkedik a hazai, az EU-s vagy a nemzetközi jogrendbe. **Magyarország a végrehajtás tekintetében tehát mintaország,** még a nemzeti identitásunkat érintő kérdésekben is hajlandóak voltunk változtatni, akár az Alaptörvényen is. Ilyen a jogkövető magatartás, **ilyen egy jogkövető ország, egy régi demokrácia!**"⁵²

2.4. A BÍRÁK EGYESÜLÉSI ÉS GYŰLEKEZÉSI SZABADSÁGÁRÓL

A Lengyelországban tartott, a lengyel és nemzetközi bírói és ügyészi szervezetek által az igazságszolgáltatás függetlensége védelmében szervezett, nagyszabású szolidaritási tüntetésre⁵³ utalva Varga Zs. megállapította, hogy „**az sem összeegyeztethető a bírói függetlenséggel, ha az igazságügyi szervezetek vagy informális csoportok más társadalmi csoportok vagy más országok bírói segítségét kérik,** vagy legalább elfogadják a nyilvános (és politikailag érzékeny) mozgalmak támogatását, vagy ha a bírók részt vesz ilyen cselekményekben más országokban. Márpedig ez történt Lengyelországban és Lengyelország 'érdekében'.”⁵⁴

3. ALAPVETŐ JOGOK

Varga Zs. a Kúria bírójává történő kinevezését megelőzően hat éven keresztül az Alkotmánybíróság tagja volt. Számos különösen fontos ügyben járt el előadó alkotmánybíróként, ahol az Alkotmánybíróság a kormány számára kedvező döntést hozott, gyakran erőltetetten kreatív megoldásokkal vagy kifacsart indokolással az elvárt eredmény elérése és az alkotmányos elvek megkerülése érdekében. Ami az alapvető jogokat illeti, Varga Zs. álláspontja szerint egy „**önigazolós folyamatnak vagyunk tanúi az emberi jogok szakadatlan bővítését látva.**”⁵⁵ „**[A] jogállamiság nevében, az emberi jogok nevében valóban megvédünk egészen kivételes eseteket, de az átlagember átlagos ügyét soha nem védi a jogállam.**”⁵⁶

Az alapvető jogok ezen általános megközelítése és a kormányhoz való feltétlen hűség tükröződik az Alkotmánybíróság néhány kiemelten fontos ügyben hozott döntésében, amelyek meghozatalában alkotmánybíróként közreműködött; többek között (i) abban a döntésben,⁵⁷ amely legitímálta az ingóságok közterületen történő tárolását szankcionáló jogszabályokat és ezzel hozzájárult a **hajléktalanság kriminalizálásához**;⁵⁸ (ii) abban a döntésben,⁵⁹ amelyben érdemi vizsgálat nélkül el kellett utasítani a kormányzó párt választási panaszát, de Varga Zs. mint előadó alkotmánybíró ennek ellenére a döntésbe foglalt néhány olyan mondatot, amellyel kifejezte egyetértését a kormányzó párt a Kúriával szemben felhozott vádjaival; (iii) abban a döntésben,⁶⁰ amely **megerősítette a „Stop Soros**

⁴⁹ Lásd: <http://www.einnetwork.org/hungary-echr>

⁵⁰ Lásd: <https://autocracyanalyst.net/hungarian-ngo-foreign-agent-law/>

⁵¹ Lásd: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/HUN_NGO_contribution_EC_RoL_Report_2020.pdf 20-21. o.

⁵² Lásd a 12. lábjegyzetet.

⁵³ Lásd: https://index.hu/kulfold/2020/01/12/tobb_ezren_vonultak_utcarara_varsoban_a_biroi_fuggetlenseget/

⁵⁴ Varga, 2020, (l. fent a 37. lábjegyzetben), 91. o.

⁵⁵ Varga, 2015, (l. fent az 5. lábjegyzetben), p. 155.

⁵⁶ Lásd a 12. lábjegyzetet.

⁵⁷ Az Alkotmánybíróság [29/2015. \(X. 2.\) AB](#) határozata.

⁵⁸ Lásd: <http://utcajogasz.hu/en/resources/information-materials/the-criminalisation-of-homelessness-in-hungary/>

⁵⁹ Az Alkotmánybíróság [3156/2018 \(V. 11.\) AB](#) határozata.

⁶⁰ Az Alkotmánybíróság [3/2019. \(III. 7.\) AB](#) határozata.

Törvény” alkotmányosságát, és amely büntető szankcióval fenyegette a menedékkérőknek nyújtott segítséget;⁶¹ (iv) abban a döntésben,⁶² amely kimondta az erős kormányzati ellenőrzés alatt álló **közigazgatási bírósági rendszer felállításáról szóló törvény alkotmányosságát,**⁶³ és amelynek megvalósításától a kormány végül nemzetközi nyomásra tekintett el; (v) abban a döntésben,⁶⁴ amely fenntartotta a Büntető Törvénykönyv **rémhírterjesztésre vonatkozó rendelkezésének** a különleges jogrend esetére bevezetett módosítását és amely a koronavírus-járvány idején egyes állampolgárok indokolatlan előállításához vezetett; valamint legutóbb (vi) abban a földforgalmi törvénnyel kapcsolatos döntésben,⁶⁵ amely **az alkotmányos identitás alapján szűkítette az uniós jog hazai bíróságok általi alkalmazhatóságát.**

⁶¹ Lásd: https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Attacks_against_civil_society_in_the_context_of_building_an_illiberal_democracy_20191014.pdf

⁶² Az Alkotmánybíróság [22/2019 \(VII. 5.\) AB](#) határozata.

⁶³ Lásd: <https://www.helsinki.hu/wp-content/uploads/Blurring-the-Boundaries-Admin-Courts-HHC-20181208-final.pdf>

⁶⁴ Az Alkotmánybíróság [15/2020. \(VII. 8.\) AB](#) határozata.

⁶⁵ Az Alkotmánybíróság [11/2020. \(VI. 3.\) AB](#) határozata.